

Lepokodin palvelut

Lepokodin historia

Lepokoti säätiö

Kangasalan Lepokoti henkii historiaa

Historia:

KANGASALAN LEPOKOTI kulttuuria ja kuuluisuuksia vuodesta 1910

Entinen täysihoitola Kangasalan Lepokoti on ainutlaatuinen nähtävyys ja halutessanne myös ikimuistoinen miljöö juhlienne ja kokouksillenne. Se on täynnä omaperäistä esineistöä sekä "menneen maailman" puulämmitteistä tuoksua ja jäljittelemätöntä tunnelmaa. Lisäksi talolla on harvinaisen monipuolinen ja komea historia. Sen vieraslistalla vilisee kuuluisuuksia muusikkoja, kuvataiteilijoita, näyttelijöitä ja tiedemiehiä. Talo on palvellut niin vuoden 1918 sodan kumpaakin osapuolta kuin kummitustarinaansa filmaavia "Kummeleitakin", siellä on istuttu käräjiä ja käyty koulua, suomennettu Raamattua ja pidetty lammasta sisällä kotieläimenä, perustettu lions-klubeja ja vietetty lehdistön läsnäollessa juhlallisia kissanristiäisiä sanan kirjaimellisessa merkityksessä. Lisäksi talolla on perusteellisesti entisöity saunakin, joka sisältää takahuoneen ja hieman muitakin tiloja. Sekä tietenkin asiaa tuntevien saunaseuralaisten ylistämät löylyt! Lepokodin ympäristö on luontonsa puolesta erityisen kaunis. Jonkin matkan päässä päärakennuksesta ja saunasta sijaitsee vanhojen tarujen sävyttämä ja entisaikain runoilijain ylistämä Ukkijärvi, jonne avautuu upea näköala päärakennuksen toisen kerroksen terassilta.

Toiminnan tausta ja alku

Kun emäs- ja rautapitoisen Kuuhun lähteen varaan rakennettu terveyskylpylä lopetti toimintansa noin 1840 oli se jo vuosikymmeniä ehtinyt houkutella Kangasalle matkailijoita. Osa oli tullut jopa Italiasta ja Saksasta. Kangasalan matkailulla oli siis jo valmiiksi perinteitä, kun Topelius 1853 runoili siellä "Kesäpäivänsä". Paikkakunnan kuuluisat ihannemaisemat ja sen kartanoiden kuninkaallinen historia houkuttelivat kansallisromanttisen hengen täyttämiä matkailijoita vielä 1900-luvunkin puolella. Kartanoilla ja isoilla taloilla riitti kestitettäviä ja majoitettavia. Kartanonomistajat olivatkin keskeisesti mukana, kun täysihoitotoiminnan ammattilaistamiseksi 1910 perustettiin Kangasalan Lepo- ja Matkailijakoti Osakeyhtiö. Samana vuonna entisen terveyslähden lähellä ollut kaksikerroksinen rakennus siirrettiin Siirtyisten torppa-alueelle Ukkijärven rantamille yhtiön toimintaa varten. Talon oli

rakennuttanut neiti Sofia Hagman johtamansa Suomen ensimmäisen kansanopiston päärakennukseksi 1890-luvun alkupuolella. Lepokodin suunnitteli tämän rakennuksen pohjalta eräitä lisäyksiä tehden Kangasalla 1874 syntynyt Heikki Tiitola. Toiminta lähti käyntiin kokoustoiminnan osalta joulukuussa 1910 ja täysihoidon osalta pian seuraavana vuonna. Talon hoitajaksi valittiin Ida Isaksson Tampereelta.

Adlerin perhe

Lokakuussa 1912 Lepokodin isäntäpariksi tuli Virosta kotoisin oleva Hans Adler (1871-1942) ja hänen Janakkalasta kotoisin oleva puolisonsa Gustava (1870-1948). Heillä oli runsaasti ammattitaitoa, sillä kumpikin oli toiminut Finlaysonin patruunan von Nottbeckin palveluksessa Tampereella ja myöhemmin he olivat hoitaneet Kangasalan Seurahuonetta. Osakeyhtiön purkauduttua 1921 Adlerit saivat talon myös omistukseensa lukuun ottamatta tonttia, joka oli vuokralla läheiseltä Sorolan kartanolta. Adlereilla (suomeksi nimi tarkoittaa kotkaa) oli viisi lasta, joista Anni kuoli jo 10-vuotiaana ja Paavo (joka suomensi sukunimensä Aarnikotkaksi) sai 1941 sankarikuoleman Itämeren aalloissa panssarilaiva Ilmarisen turossa. Eloönjääneet kolme sisarta sitten hoitivat, etenkin äidin 1948 kuoltua, sitten taloa milloin enemmän, milloin vähemmän kiinteästi yhdessä. Vanhin, naimattomaksi jäänyt sisar Martta Aarnikotka (1904-78) oli suuri originelli ja persoonallinen matkailuopas, lausuja ja jopa lastenkirjailija. Hän myös antoi Lepokodissa kielitunteja ja loi yllättävän korkeatasoista kuvataidetta, jota talossa yhä on runsaasti nähtävillä. Toiseksi vanhin tytär oli Olga eli Olla Adler-Tyrkkö (1905-96). Kolmas tytär Kylli on syntynyt 1909 ja asuu Lepokodissa vieläkin.

Kaukaisia ja kuuluisia vieraita

Vuosikymmenten varrella Lepokodissa on vierailut monenlaisten ammattiryhmien ja kansallisuuksien edustajia. Etenkin toiminnan alkuaikoina nähtiin siellä usein aatelisiakin, joista pysyvimmän muiston jätti salaperäinen puolalainen paroni **Mario Mannteufel**. Ennen Venäjän vallankumousta oli väkeä aika paljon Pietarista ja Moskovasta, mutta jo silloin myös mm. Hollannista, Unkarista, Englannista ja Ruotsista. Muistettakoon myös talon virolaiset vieraat, joiden elämäntaloihin 1940-luvulla tuli tragiikkaa. Monet vieraat viipyivät vain yön tai pari, mutta paljon oli myös niitä, jotka tulivat vuosikymmenten kuluessa yhä uudelleen ja uudelleen viipyen talossa hyvinkin pitkiä ajanjaksoja. Kesäsesongin lisäksi viilskettä oli myös mm. jouluisin ja hiihtolomien aikaan. Vieraat söivät talon erinomaista ja runsasta ruokaa, retkeilivät ympäristössä, seurustelivat henkevästi, uivat järvessä tai harrastivat erilaisia pelejä aina tennistä myöten. Toiset enemmänkin lepäilivät, toiset, kuten eräät kirjailijat, taas keskittyivät töihinsä. Myös lapset, kuten tuleva radiomies Markus Similä, viihtyivät Lepokodissa erinomaisesti. Kuuluisin vieras kävi jo kesäkuussa 1912, nimittäin **Jean Sibelius**, joka saapui paikalle Ainonsa kanssa. Käynti ei ollut kovin pitkä, mutta perusteellisemmin talossa majailivat sittemmin sellaiset säveltäjät kuin **Tauno Pylkkänen**, **Martti Similä**, **Erna Tauro** ja **Helvi Mäkinen**. Muusta musiikkiväestä mainittakoon vielä **Väinö Raitio**, **Armas Maasalo**, **Bengt Johansson**, **Einari Marvia**, **Kari Tikka**, **Timo Mikkilä**, **Jussi Jalas**, **Ulla Katajavuori**, **Eero Koskimies**, **Hugo Huttunen**, **Kullervo Linna**, **George de Godzinsky** sekä **Malmsténin veljekset Georg ja Eugen**. Kuvataiteilijoista poimittakoon esille jääkärikapteeni, kuvanveistäjä **Lauri Leppänen**, joka tuntui kuuluvan miltei talon kotiväkeen ja jonka töitä Lepokodissa yhä on paljonkin esillä. Muita yhä "esilläolevia" entisiä taiteilijavieraita ovat mm. **Väinö Tiger**, **Reino Harsti** ja **Kaarina Alava**. Loistavana kurioositeettina mainittakoon talon pitkäaikainen asukas **Hugo Enqvist**, jonka porvarillinen ammatti oli ollut yhdysvaltalainen cowboy. Tämän intiaaniseikkailuistaan kertoilleen originellin eläkeläisen jäljiltä talossa on yhä hyvin kiintoisa "Villin Lännen" huone sekä useita Enqvistin tuosta aihepiiristä maalaamia tauluja. Oma hienostunut huoneensa talossa yhä on myös Kangasalla syntyneellä kirjailijalla, sukutukijalla, teatterimies **Jalmari Finnellä**, "Kiljusten herrasväen" isällä. (Opastetuilla talokierroksilla voitte tavata myös hänen nykyisen "ruumiillistumansa") Finnen lisäksi talossa ovat paljon aikaansa viettäneet ja myös työskennelleet kirjailijat sellaiset kuin **Eeva-Liisa Manner** ja **Pentti Saarikoski**. Muista talossa majailleista kynäilijöistä mainittakoon **Toivo Pekkanen**, **Arvi Kivimaa**, **Juho**

Koskimaa, Paavo Haavikko, Einari Vuorela, Satu Koskimies, Heikki Asunta, Jarl Hemmer, Helvi Erjakka, Simo Penttilä ja Reino Hirvisoppi eli "Palle". Näyttelijöitä on talossa nähty erityisen paljon. Kantavieraista mainittakoon varsinkin pariskunnat **Ritva Ahonen** ja **Risto Mäkelä** sekä **Kalevi Kahra** ja **Eila Rinne** . Muusta teatteriväestä nostettakoon esiin nimet **Elli Tompuri, Ella Eronen, Katri Rautio** ja hänen poikansa **Markus "Setä" Rautio, Pentti Viljanen, Kauko Helovirta, Jalmari Rinne, Mirjami Kuosmanen, Vappu Jurkka, Tuulikki Pohjola, Helge Hansila, Keijo Lindroos ja Eino Salmelainen** . Filmaustöittensä merkeissä talossa on majoillut mm. **Martti Katajisto** ja **Tauno Palo** on siellä puolestaan ollut äänittämässä kuunnelmaa "Kultaiset vaunut". Talon uskollinen vieras oli myös toimittaja **Paula "Pimpula" Talaskivi** samaten kuin kirjastoneuvos **Helle Kannilakin** . Muiden alojen edusta mainittakoon vielä arkkipiispa **Gustaf Johansson** , historiantutkija, professori **Gunnar Suolahti** , kenraali **Taavetti Laatikainen** ja senaattori **Onni Talas** .

1.1.2001

*Jussi Lehtonen****Lepokodin historian kävelevä tietokirja*****Linkkejä:**Muistokirjoitus: [Kyllikki Kärkkäinen * 16.9.1909 † 12.6.2001](#)Osallistu historiankirjoitukseen: [Muistoja Kangasalan Lepokodista?](#)

Kangasalan Lepokoti Ruutanantie 26, 36200 Kangasala

Sähköposti tiedustelut: [Palautelomakkeella](#)

puh. 03-3771051 mp. 040-778 8695